

Rapport

Een onderzoek naar het gebruik van geweld bij een aanhouding door de politie-eenheid Amsterdam

Publicatiedatum: 2 december 2014

Rapportnummer: 2014/185

Klacht

Verzoeker is na een incident met twee jongelui op straat door de politie aangehouden.

Verzoeker klaagt over de wijze waarop ambtenaren van de regionale politie-eenheid Amsterdam hem op 31 mei 2012 hebben aangehouden. In het bijzonder klaagt hij erover dat de politie:

- hem heeft aangehouden zonder eerst nadere informatie in te winnen.
- Verzoeker voelde zich gediscrimineerd;
- (fors) geweld heeft toegepast;
- hem geboeid heeft meegenomen en
- hem niet (direct) de reden van zijn aanhouding heeft meegedeeld.

Wat aan de klacht vooraf ging

Verzoeker was op de fiets op weg naar zijn fysiotherapeut voor behandeling van zijn rechterarm. Onderweg kreeg hij mot met twee jongelui, die naar verzoekers mening ten onrechte naast elkaar bleven fietsen. Het kwam tot schelden, duwen, en één van de twee werd door verzoeker geslagen. De andere jongeman belde de politie. Twee politieambtenaren waren snel ter plaatse en vroegen wat er was gebeurd. Eén van de jongelui vertelde dat verzoeker hem in zijn gezicht had geslagen en dat hij daarvan aangifte wilde doen. Eén van de politieambtenaren vertelde verzoeker dat hij was aangehouden en dat hij mee moest naar het politiebureau. Verzoeker weigerde van zijn fiets te komen en mee te gaan. De politieambtenaren pakten hem daarom vast, de één bij de linkerarm, de ander bij de rechterarm. Omdat verzoeker bleef tegenstribbelen lukte het de politie niet om hem te boeien. Een derde politieambtenaar, die inmiddels ter assistentie was gearriveerd, legde daarop een nekklem aan en bracht verzoeker naar de grond. Nadat verzoeker op het politiebureau was verhoord en er contact was geweest met de officier van justitie, werd verzoeker een zogeheten Lik-op-stuk-voorstel gedaan. Verzoeker ging daarmee akkoord en na betaling mocht hij vertrekken.

oorspronkelijke klacht

Verzoeker diende op 5 juni 2012 een klacht in bij de politie. Hij gaf zijn lezing van wat er zich voor de komst van de politie had afgespeeld en dat de jongens hem hadden uitgescholden. Hij klaagde

er onder meer over dat de politieambtenaren excessief geweld hadden gebruikt bij zijn aanhouding. Zijn vraag waarom hij werd aangehouden was niet beantwoord. Hij had diverse keren tevergeefs geroepen dat hij last had van zijn arm, dat zij hem pijn deden en ook gevraagd of zij zijn linkerarm wilden ontzien. Hij had zich niet fysiek verzet, maar omdat de politieambtenaren niet naar hem luisterden, had hij wel geprobeerd een andere houding aan te nemen vanwege de pijn. Een derde politieambtenaar was tegen hem opgesprongen – hij was een stuk kleiner dan verzoeker – en had hem in een keelgreep genomen. Verzoeker riep nog steeds dat hij pijn had en hij viel op de grond. Eenmaal op de grond was verzoeker tegen zijn hoofd geschopt. Er was aan zijn rechterarm gesjord maar verzoeker kon niet overeind komen vanwege de pijn. Daarop was ook zijn linkerarm gepakt en daarop had verzoeker het uitgeschreeuwd van de pijn. Verzoeker vindt het onacceptabel dat de politie zo buitengewoon veel geweld heeft gebruikt. Camerabeelden zouden dat volgens verzoeker ook bewijzen. In zowel zijn e-mail van 5 juni 2012 als in zijn klachtbrief van 31 mei 2013 die hij als bijlage meestuурde vroeg verzoeker daarom nadrukkelijk om die camerabeelden veilig te stellen.

De politie was volgens verzoeker ook helemaal niet geïnteresseerd in de feiten, anders had de politieambtenaar hem ter plaatse wel gevraagd naar zijn kant van het verhaal of om mee te gaan naar het politiebureau. In plaats daarvan werd hij ter plekke schuldig geacht, ook al was hij degene geweest die was uitgedaagd door de betrokken jongelui.

Verzoeker is in Afrika getuige geweest van politiegeweld. Hij had niet verwacht dit in Nederland mee te maken.

reactie komt op de klacht

De politiechef van de eenheid Amsterdam verklaarde de klachten op grond van het advies van de Commissie voor de Politieklachten ongegrond. Het ging daarbij om onder meer de volgende klachten.

Toepassen van geweld; fixeren, boeien

De politie had gronden om verzoeker te boeien. Hij werd immers verdacht van mishandeling van een minderjarige, hij had geweigerd mee te gaan naar het politiebureau en had zich verzet door zijn arm los te trekken toen hij door de politie werd vastgepakt. Toen hij steviger werd vastgepakt om hem onder controle te krijgen, had verzoeker weerstand geboden. Omdat er sprake was van verzet, mocht de politie hem op grond van de ambtsinstructie boeien. Als verzoeker zich niet had verzet, was de politie niet tot boeien overgegaan en ook niet tot de nekklem, het naar de grond werken en een knie op de schouder zetten.

Veiligstellen camerabeelden

Politieambtenaar H. heeft verklaard dat hij verzoeker aan de balie heeft uitgelegd dat deze, als hij de camerabeelden veilig wilde stellen, daartoe binnen zeven dagen een (in principe schriftelijk) verzoek moest doen. De politie was daarom niet in staat dit klachtonderdeel te beoordelen.

Verzoeker heeft ontkend dat dit hem is meegedeeld.

aanleiding voor de klacht bij de Nationale ombudsman

Verzoeker is het helemaal niet eens met de weergave van de gebeurtenis door de betrokken politieambtenaren. Zo was de verklaring over de beelden van de bewakingscamera volgens verzoeker een leugen. Verder zijn deze beelden ook nog eens gewist. De uitspraak van de klachtencommissie is alleen gebaseerd op de verklaringen van degenen over wie wordt geklaagd. De veroorzakers van het incident zijn niet gehoord door de klachtencommissie. De betrokken politieambtenaren voeren verzoekers verzet tegen de aanhouding aan als reden voor het gebruik van geweld, maar verzoeker heeft zich helemaal niet verzet. Verzoeker vermoedt dat de betrokken politieambtenaren door zijn fysieke voorkomen mentaal waren voorgeprogrammeerd op gewelddadige overheersing zonder vragen vooraf. Voor zover verzoeker zich echter heeft verzet, dan is dat juist als reactie geweest op de mishandeling en niet tegen de aanhouding op zich.

onderzoek Nationale ombudsman

De Nationale ombudsman heeft de betrokken politieambtenaren (V., Ve., F. en H.) in de gelegenheid gesteld om telefonisch hun visie te geven op de klacht en de politiechef van de Eenheid Amsterdam gevraagd om een schriftelijke reactie op de klacht.

reactie politiechef eenheid Amsterdam

Aanhouden zonder inwinnen informatie

Direct na aankomst van de politie zijn de partijen gescheiden en zijn hun verhalen aangehoord. Dit is bij de politie de gebruikelijke manier van informatie-inwinning. Toen bleek dat het slachtoffer was geslagen, hij hiervan aangifte wilde doen en verzoeker ook had toegegeven een klap te hebben uitgedeeld, is verzoeker aangehouden. Nadat door de politie een onderzoek is ingesteld, kreeg verzoeker op basis van de feiten en omstandigheden de rol van verdachte en is op heterdaad aangehouden. Op grond hiervan acht de politiechef deze klacht niet gegrond.

Toepassen van geweld; fixeren, boeien

Verzoeker verzette zich verbaal en fysiek tegen zijn aanhouding. Verzoeker probeerde zich steeds los te rukken en zwaaide steeds hevig met zijn armen. Gezien het verzet van verzoeker en de aard van het strafbare feit acht de politiechef de klacht over het gebruik van geweld niet gegrond. Ook de klacht over het boeien acht de politiechef onder verwijzing naar artikel 22 van de Ambtsinstructie voor de politie (zie Achtergrond) niet gegrond.

Gevraagd om een kopie van de geweldsrapportages deelt de politiechef mee dat vast is komen te staan dat politieambtenaar F. geweld heeft gebruikt en dit heeft gemeld bij zijn meerdere. Van de andere politieambtenaren is niet komen vast te staan of zij het toegepaste geweld hebben gemeld bij hun meerdere. In ieder geval had het optreden moeten leiden tot één of meerdere geweldsrapportages. De politiechef zal er zorg voor dragen dat deze omissie wordt besproken met de betreffende politieambtenaren en hun leidinggevenden om dergelijke situaties in de toekomst te voorkomen.

Niet direct informeren over de reden van aanhouding

Er is meerdere malen aan verzoeker uitgelegd waarvoor hij werd aangehouden. De betrokken

politieambtenaren hadden het idee dat verzoeker dit begreep. De politiechef acht deze klacht daarom niet gegrond.

Veiligstellen camerabeelden

Wat betreft het uitleggen van de procedure rond het veiligstellen van camerabeelden staat de verklaring van verzoeker recht tegenover die van politieambtenaar H., hetgeen het lastiger maakt om een oordeel te geven. Gelet op het proces-verbaal van bevindingen van 16 juni 2012 neemt de politiechef aan dat de beelden slechts zijn gebruikt om als bewijs te kunnen dienen in het opsporingsonderzoek naar de vermeende mishandeling. Op dat moment was er (nog) geen reden om de camerabeelden veilig te stellen in verband met het toegepaste geweld van de zijde van de politie.

Samenvatting verklaring politieambtenaren V., Ve., H. en F.

(voor de volledige verklaringen: zie Achtergrond)

Aanhouden zonder inwinnen informatie

Zowel verzoeker (bij V.) als de betrokken jongelui (bij Ve.) hebben hun verhaal gedaan en V heeft vervolgens verzoeker meegedeeld dat hij was aangehouden.

Toepassen geweld; fixeren, boeien

Op verzoeker is vergeefs ingepraat om escalatie te voorkomen. Verzoeker is gewaarschuwd dat wanneer hij niet zou meewerken, geweld zou worden toegepast. Er is herhaaldelijk geprobeerd verzoeker (een forse lange man) bij de armen te pakken (V. en H.) maar verzoeker bleef schreeuwen, zich losrukken en verzetten. De inmiddels gearriveerde F. heeft verzoeker bij de schouders dan wel zijn nek gepakt en naar de grond getrokken en daar gefixeerd door de knie op de bovenarm dan wel schouder te plaatsen, dan wel bij zijn hoofd gepakt. Volgens F. heeft F. zijn elleboog op verzoekers borst geplaatst en diens kin op de borst gedrukt zonder daarbij tegen de keel te drukken en hem vervolgens naar de grond gebracht. Vervolgens is verzoeker geboeid. Bij dan wel na het boeien klaagde verzoeker over pijn in zijn arm. Verzoeker is niet geschopt of geslagen en niet met zijn hoofd op de grond terechtgekomen.

Niet direct informeren reden van aanhouding

Nadat V. had vernomen dat de jongen die verzoeker had geslagen aangifte wilde doen, heeft V. verzoeker in het Engels dan wel Nederlands meerdere keren meegedeeld dat hij was aangehouden omdat hij had geslagen, dat hij mee moest naar het bureau en daar de gelegenheid zou krijgen om een verklaring of toelichting te geven.

Veiligstellen camerabeelden

Bij het verlaten van het politiebureau heeft H. desgevraagd aan verzoeker uitgelegd op welke wijze hij de eventueel aanwezige camerabeelden kon laten veiligstellen.

Hoor en wederhoor

Aan verzoeker is in het kader van hoor en wederhoor een kopie gestuurd van de reactie van de politiechef en de verklaringen van de politieambtenaren en de mogelijkheid geboden daarop te reageren. Verzoeker heeft daarvan geen gebruik gemaakt.

oordeel Nationale ombudsman

Aanhouden zonder inwinnen informatie; niet informeren over reden aanhouding

Het vereiste van een goede voorbereiding houdt in dat de overheid alle informatie verzamelt die van belang is om een weloverwogen beslissing te kunnen nemen. Dat betekent in dit geval dat de politie actief informatie verwerft voordat wordt overgegaan tot een aanhouding, tenzij de situatie daaraan in de weg staat.

Volgens verzoeker deelde de politie hem direct na aankomst mee dat hij was aangehouden en pakte hem ook direct bij de arm. Politieambtenaren V. en Ve. hebben consistent verklaard dat zij aan respectievelijk verzoeker en de betrokken jongelui hebben gevraagd wat er was gebeurd; toen daarbij bleek dat verzoeker, zoals hij zelf ook heeft toegegeven, had geslagen en de betrokken jongeman daarvan aangifte deed, heeft V. hem meegedeeld dat hij op grond van de verkregen informatie was aangehouden. Het ligt ook voor de hand dat de politie na aankomst bij een incident als het even kan eerst aan de diverse betrokkenen vraagt wat er is gebeurd. Dat is mogelijk anders als er sprake is van een gewelddadige situatie waarbij direct moet worden ingegrepen. Daarvan was in dit geval geen sprake: de jongeman die door verzoeker was geslagen stond erbij en keek ernaar.

Nu blijkt uit verzoekers brieven duidelijk dat hij zich door wat zich daarvoor tussen hem en de jongelui had afgespeeld eerder slachtoffer voelde dan dader: hij was immers degene die was uitgescholden en beledigd. Hoe dat ook zij, mede nu de situatie op dat moment geen aanleiding gaf tot het onmiddellijk ingrijpen met gebruikmaking van geweld, wordt in dit geval meer waarde gehecht aan de consistente verklaringen van de politieambtenaren dat eerst met betrokkenen is gesproken, dat verzoeker is verteld dat en waarom hij werd aangehouden en dat hem herhaaldelijk is gevraagd om mee te werken. De gedraging is op dit punt behoorlijk.

Toepassen van geweld, fixeren en boeien

Fixeren

Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten van burgers worden gerespecteerd. In artikel 11 van de Grondwet is bepaald dat een ieder het recht heeft op onaantastbaarheid van zijn lichaam; aan dit recht kunnen bij of krachtens de wet beperkingen worden gesteld. Op het recht op onaantastbaarheid van het lichaam wordt inbreuk gepleegd als tegen iemand geweld wordt gebruikt. Van een beperking op het recht op onaantastbaarheid van het lichaam is bijvoorbeeld sprake als de politie bij de uitoefening van haar ambt soms geweld moet gebruiken. Dat kan gebeuren als iemand flink tegenwerkt wanneer hij wordt aangehouden. Een politieambtenaar mag echter alleen dan geweld tegen iemand gebruiken als dat op een gegeven moment niet anders kan en hij mag in dat geval niet meer geweld gebruiken dan noodzakelijk is. Dus niet wanneer het ook op minder ingrijpende wijze kan gebeuren. Met andere woorden: het gebruikte geweld moet proportioneel zijn en er gaat zo mogelijk een waarschuwing aan vooraf (zie Achtergrond, onder 1 t/m 4). De politie dient bij een gewelddadige aanhouding als

het even kan kwetsbare lichaamsdelen zoveel mogelijk te ontzien (zie hierover ook het rapport Verantwoord politiegeweld).

Verzoeker weigerde ondanks uitleg en waarschuwingen om van zijn fiets te komen en mee te gaan naar het politiebureau. Er zat voor de politieambtenaren dan ook niet veel anders op dan verzoeker vast te pakken en toen hij bleef weigeren mee te werken naar de grond te brengen. Verzoeker stelt dat hij duidelijk heeft aangegeven dat zijn arm pijn deed. De vraag is echter of de politieambtenaren daarmee op dat moment nog rekening konden houden: verzoeker bleef zich immers verzetten en de politieambtenaren zagen na tevergeefs op verzoeker inpraten geen andere mogelijkheid om verzoeker, een flink uit de kluiten gewassen man, mee te krijgen naar het politiebureau. Alleen verzoeker zelf had de voor hem kennelijk pijnlijke situatie kunnen doorbreken door aan te geven dat hij verder zou meewerken. Nu dat niet is gebeurd en de politie dus geen andere mogelijkheid had om verzoeker over te brengen naar het politiebureau, heeft de politie het recht op onaantastbaarheid van het lichaam voldoende gerespecteerd.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

Boeien

Ook het aanleggen van handboeien vormt een inbreuk op de lichamelijke integriteit van de betreffende persoon. In artikel 22 van de Ambtsinstructie voor de politie is bepaald dat een politieambtenaar een aangehouden verdachte ten behoeve van het vervoer handboeien kan aanleggen (zie Achtergrond, onder 3.). Het gebruik van handboeien is slechts toegestaan als dit noodzakelijk is vanwege vluchtgevaar of gevaar voor de veiligheid van de verdachte, van de betrokken ambtenaar of van derden. Het aanleggen van handboeien mag geen automatisme zijn.

Voor de keuze om al dan niet tot het aanleggen van handboeien over te gaan, bestaat - naast het kader van de eerder genoemde Ambtsinstructie - de afwegingsruimte van de betrokken politieambtenaar voor het al dan niet gebruiken van handboeien. De betrokken ambtenaar moet in een specifiek geval de afweging maken of de aanwezige veiligheidsrisico's het aanbrengen van de boeien naar redelijk inzicht rechtvaardigen; hem komt de ruimte toe om de omstandigheden van de situatie en de persoon van de verdachte te beoordelen.

De politieambtenaren hebben unaniem verklaard dat verzoeker zich bleef verzetten en zich agressief gedroeg; het was duidelijk dat hij niet vrijwillig zou meegaan naar het politiebureau, hetgeen verzoeker ook zelf voortdurend kenbaar heeft gemaakt. Er zat, mede gelet op het postuur van verzoeker, in dit geval voor hen dan ook niet veel anders op dan de handboeien aan te brengen teneinde hem naar het politiebureau te kunnen overbrengen.

Al met al geldt dat als verzoeker gehoor had gegeven aan het verzoek van de politieambtenaar om van zijn fiets te komen en mee te gaan naar het politiebureau, hem de pijn en het ongemak dat hij heeft ondervonden bespaard was gebleven. De politie had dan immers niet hoeven over te gaan tot het gebruik van geweld en het aanbrengen van handboeien.

De politie heeft het recht op lichamelijke integriteit voldoende gerespecteerd.

De gedraging is op dit punt behoorlijk.

Veiligstellen camerabeelden

Het beginsel van fair play houdt voor overheidsinstanties in dat zij burgers de mogelijkheid geven hun procedurele kansen te benutten. Dit vereiste brengt met zich mee dat de politie camerabeelden die achteraf aan een objectieve vaststelling van de feiten zouden kunnen bijdragen dient veilig te stellen als een burger daar in het kader van een klachtbehandeling tijdig om verzoekt.

Die eenendertigste mei 2012 is zowel het incident tussen de jongelui en verzoeker als hetgeen zich heeft afgespeeld nadat de politie is gearriveerd, vastgelegd op camerabeelden. De politie heeft die beelden ook gebruikt om te kunnen vaststellen wat zich heeft afgespeeld tussen verzoeker en de jongelui. Dit is vastgelegd in een proces-verbaal van 16 juni 2012. Volgens de politiechef was er op dat moment verder geen reden om de beelden veilig te stellen.

Of politieambtenaar H. verzoeker desgevraagd nu wel of niet op 31 mei 2012 heeft meegedeeld wat te doen om de camerabeelden veilig te laten stellen, verzoeker heeft hoe dan ook op 5 juni 2012 zowel in de e-mail waarbij hij zijn klachtbrief indiende als in de klachtbrief zelf, expliciet gevraagd aan de politie om de camerabeelden veilig te stellen. De camerabeelden waren toen nog wel degelijk voorhanden en er was gezien verzoekers klacht inclusief zijn verzoek dan ook alle reden geweest om die beelden veilig te stellen. Het is onbegrijpelijk dat dat niet is gebeurd: de camerabeelden hadden immers al veel kunnen ophelderen. Dat een expliciet verzoek is genegeerd draagt er - mede nu er daarnaast geen geweldsrapportages zijn opgemaakt - niet toe bij dat een burger zich serieus genomen voelt ingeval hij een klacht indient bij de politie. Sterker nog: het voedt het wantrouwen van de burger omdat het de indruk wekt dat de politie iets te verbergen heeft. Door de camerabeelden te bewaren heeft de politie gehandeld in strijd met het beginsel van fair play.

De gedraging is niet behoorlijk.

Slotbeschouwing

Het kan verkeren. Verzoeker fietst langs twee jongens die op hun scooters naast elkaar blijven rijden. Er ontstaat een woordenwisseling en dat loopt uit de hand. Omdat hij een van de jongens een klap geeft is hij degene die aan het kortste eind trekt: hij ziet zichzelf meer als slachtoffer dan als dader maar moet toch mee naar het politiebureau. Zijn verontwaardiging over de situatie leidt ertoe dat dat niet soepel verloopt.

Misschien was zijn verontwaardiging terecht. Dat neemt echter niet weg dat de politie toch haar werk moet kunnen doen. Er was aangifte gedaan wegens mishandeling en als men dan niet goedschiks meewerkt, dan moet het maar kwaadschiks.

Dat verzoeker er moeite mee heeft om zich daarbij neer te leggen en een klacht heeft ingediend, is zijn goed recht. Wat in dit geval onbegrijpelijk en zelfs schokkend is, is dat de politie ondanks een uitdrukkelijk verzoek daartoe de camerabeelden waarop alles was vastgelegd, niet heeft veiliggesteld. Mede nu de politie die beelden wel degelijk heeft bekeken om te kunnen vaststellen wat zich had afgespeeld tussen verzoeker en de jongens, is het onthutsend dat die beelden niet langer zijn bewaard. Als de politie wil dat de burger vertrouwen in haar heeft, moet zij ook bereid

zijn verantwoording af te leggen van haar handelen en het vernietigen van camerabeelden, nadat er om gevraagd is deze te bewaren, doet aan dit vertrouwen geen goed.

Ook was het mogelijk dat het zien van de camerabeelden verzoeker had doen inzien dat er voor de politie op dat moment weinig anders op zat dan ingrijpen.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van de politie-eenheid Amsterdam over het niet veiligstellen van de camerabeelden is gegrond wegens strijd met het beginsel van fair play. Voor het overige is de klacht niet gegrond.

De Nationale ombudsman,

mr. F.J.W.M. van Dooren,

waarnemend ombudsman

Achtergrond

1. Artikel 11 Grondwet

"ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam."

2. Artikel 8 Europees verdrag voor de rechten van de mens (EVRM)

"1. Een ieder heeft recht op respect voor zijn privéleven, van zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie.

2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen."

3. Artikel 3, Ambtsinstructie

"In dit besluit wordt verstaan onder:

(...)

b. geweld: elke dwangmatige kracht van meer dan geringe betekenis uitgeoefend op personen of zaken;"

4. Artikel 7, eerste lid, Ambtsinstructie

"De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak, is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld of vrijheidsbeperkende middelen te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik hiervan verbonden

gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf."

5. Artikel 22 Ambtsinstructie

"1. De ambtenaar kan een persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, ten behoeve van het vervoer handboeien aanleggen.

2. De maatregel, bedoeld in het eerste lid, kan slechts worden getroffen, indien de feiten of omstandigheden dit redelijkerwijs vereisen met het oog op gevaar voor ontvluchting, dan wel met het oog op gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de ambtenaar of van derden.

3. De in het tweede lid bedoelde feiten of omstandigheden kunnen slechts gelegen zijn in:

a. de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, of

b. de aard van het strafbare feit op grond waarvan de vrijheidsbeneming heeft plaatsgevonden, één en ander in samenhang met de wijze waarop en de situatie waarin het vervoer plaatsvindt."

6. Artikel 23 Ambtsinstructie

"De ambtenaar die gebruik heeft gemaakt van handboeien als bedoeld in artikel 22 eerste lid meldt dit onverwijld schriftelijk aan de meerdere, onder vermelding van de redenen die tot het gebruik van handboeien hebben geleid."

7. Artikel 17 Ambtsinstructie

1. "De ambtenaar die geweld heeft aangewend, meldt de feiten en omstandigheden dienaangaande, alsmede de gevolgen hiervan, onverwijld aan zijn meerdere.

2. De melding, bedoeld in het eerste lid, wordt door de meerdere terstond vastgelegd op een daartoe door Onze Minister vastgestelde wijze.

3. De melding, bedoeld in het tweede lid, wordt door de politiechef binnen 48 uur ter kennis gebracht van de officier van justitie in het arrondissement waarin de rechtbank is gelegen waarbinnen het geweld is aangewend, dan wel door de commandant van de Koninklijke marechaussee van de officier van justitie te Arnhem belast met militaire zaken ingeval het een militair betreft, indien:

a. de gevolgen van het aanwenden van geweld daartoe naar het oordeel van de politiechef of de commandant aanleiding geven,

b. het aanwenden van geweld lichamelijk letsel van meer dan geringe betekenis dan wel de dood heeft veroorzaakt, of

c. gebruik is gemaakt van een vuurwapen en daarmee één of meer schoten zijn gelost."

Verklaring politieambtenaar V.

Op 22 januari 2014 heeft mevrouw V. als betrokken politieambtenaar een verklaring afgelegd ten behoeve van het onderzoek naar de klacht van verzoeker. Voor zover van belang voor het onderzoek is het volgende verklaard:

"Op 31 mei 2012 ontvingen mevrouw V. en haar collega, mevrouw Ve. een melding dat er op het Leidseplein in Amsterdam een verkeerstwist gaande was tussen een man en twee jongens. Deze man zou één van de jongens hebben geslagen. Zij reden al in de buurt van het Leidseplein en troffen vrijwel direct twee jongens en een man aan. Het was vroeg in de ochtend en er waren niet veel mensen op het Leidseplein. Het signalement van de man, die in de melding werd genoemd, kwam overeen met dat van verzoeker. Verzoeker was een grote man van ongeveer twee meter lang en had een fors postuur. Het was volgens mevrouw V. een beer van een vent.

Mevrouw V. stapte als eerste uit de politieauto en sprak verzoeker meteen aan. Verzoeker en de jongens werden uit elkaar gehaald. Mevrouw Ve. en een andere collega, de heer H., die binnen een minuut ter plaatse was, bleven bij de jongens. Mevrouw V. bleef bij verzoeker. Verzoeker vertelde in het Engels zijn verhaal aan haar. Mevrouw V. wist niet meer wat verzoeker precies tegen haar had gezegd. Zij wist nog wel dat verzoeker liet weten dat hij één van de jongens had geslagen.

Nadat mevrouw V. had vernomen dat de jongen, die door verzoeker was geslagen, aangifte wilde doen, deelde zij verzoeker in het Engels mee dat hij was aangehouden, omdat hij iemand had geslagen. Ook liet zij hem weten dat hij mee moest naar het politiebureau en dat hij daar de gelegenheid zou krijgen om een verklaring of toelichting te geven. Verzoeker reageerde meteen verbaal agressief dat hij het er niet mee eens was en dat hij niet mee ging naar het politiebureau. Hij vond ook dat hij gediscrimineerd werd. Naar zijn mening was hij het slachtoffer en nu werd hij meegenomen naar het politiebureau. Dat was volgens hem de omgekeerde wereld. Mevrouw V. liet hem meerdere keren weten dat hij desondanks werd aangehouden, omdat hij iemand zou hebben geslagen en dat hij op het politiebureau een toelichting kon geven. Zij wist niet meer precies hoe vaak zij had aangegeven dat en waarvoor hij was aangehouden. Het was in ieder geval meerdere keren en het was ook haar gebruikelijke werkwijze om de reden van de aanhouding mee te delen. Zij had niet de indruk dat verzoeker het niet begreep. Zij probeerde verzoeker voortdurend door middel verbale communicatie te overtuigen om mee te gaan naar het politiebureau en probeerde escalatie zoveel mogelijk te voorkomen. Zij probeerde steeds op hem in te praten. Zij zei steeds tegen verzoeker dat hij mee moest werken, zich moest ontspannen en dat het niet op deze manier hoefde. Het toepassen van geweld is voor mevrouw V. namelijk het laatste of uiterste middel. Verzoeker bleef echter met zijn fiets tussen zijn benen staan en bleef verbaal agressief. Mevrouw V. liet verzoeker vervolgens weten dat, wanneer hij niet zou meewerken, zij geweld zouden toepassen.

Mevrouw V. pakte uiteindelijk verzoekers linkerarm vast. Haar collega, de heer H., pakte verzoekers rechterarm vast. Verzoeker trok zich echter meteen los. Daarom pakten zij hem opnieuw vast en plaatsten zij hem met zijn buik tegen de politieauto om hem te kunnen fixeren. Vervolgens probeerden zij hem opnieuw bij zijn armen te pakken om hem te kunnen boeien. Verzoeker probeerde zich echter voortdurend los te trekken en schreeuwde daarbij. Het lukte hen niet om verzoeker, die twee meter lang was en een fors postuur had, onder controle te krijgen en te boeien. Mevrouw V. was 1.70 meter en woog 60 kilogram. De heer H. was 1.70 a 1.75 en was geen forse man. Mevrouw V. hoorde via de portofoon dat een collega om extra ondersteuning

vroeg, omdat verzoeker steeds tegenwerkte en zij hem niet onder controle konden krijgen. Drie politieambtenaren arriveerden toen vrij snel ter plaatse.

De heer F. stapte uit de politieauto en ging meteen op verzoeker af. Hij zag namelijk dat verzoeker zich steeds verzette en dat het niet lukte om hem onder controle te krijgen. De heer F. benaderde verzoeker, die nog steeds met zijn buik tegen de politieauto stond en zich hevig verzette, van linksachter. Hij riep: "naar de grond", zodat zijn collega's wisten wat hij ging doen. Zonder iets tegen verzoeker te zeggen of te waarschuwen trok hij verzoeker aan zijn schouders in één keer naar de grond. Volgens mevrouw V. paste de heer F. geen nekklem toe, maar dat wist zij niet zeker. Het was namelijk ook al enige tijd geleden en zij kon zich niet alles meer goed herinneren. Toen verzoeker met zijn buik op de grond lag, hield de heer F. zijn knie op verzoekers bovenarm om hem op de grond te houden. Verzoeker kon vervolgens met zijn handen op zijn rug worden geboeid. Verzoeker schreeuwde nog wel toen hij op de grond lag.

Mevrouw V. kon zich niet voorstellen dat verzoeker een hersenschudding eraan had overgehouden. Volgens haar was hij namelijk niet met zijn hoofd tegen de grond gekomen. Evenmin had zij gezien dat een collega met zijn of haar laars of schoen in verzoekers gezicht of hoofd zou hebben getrapt. Dat verzoeker bijna bewusteloos zou zijn klopte volgens mevrouw V. absoluut niet. Verzoeker bleef zich namelijk voortdurend hevig verzetten tegen zijn aanhouding en was steeds verbaal agressief. Naar de opvatting was er geen zwaar geweld toegepast. Als verzoeker rustig was gebleven en had meegewerkt, hadden zij hem niet geboeid en was er geen geweld toegepast. Het was volgens mevrouw V., gezien verzoekers hevige verzet en (verbaal) agressieve gedrag, niet mogelijk om een lichter of minder ingrijpend middel in te zetten om verzoeker onder controle te krijgen. Het gebruik van pepperspray was in dit geval niet mogelijk omdat er meerdere politieambtenaren op zeer korte afstand bij verzoeker stonden. Het was dan ook niet mogelijk om één meter afstand te houden. Het gebruik van de wapenstok op de bovenarmen, zoals hen wordt aangeleerd, was evenmin mogelijk. Mevrouw V. en de heer H. hielden verzoeker namelijk aan zijn armen vast. Bovendien gebruikten zij de wapenstok met name bij grote groepen als er sprake was van verstoring van de openbare orde.

Uiteindelijk hadden zij verzoeker onder controle en konden de collega's van mevrouw V. hem geboeid meenemen naar het politiebureau, dat zich op vijf minuten afstand bevond. Mevrouw V. was zelf niet meegegaan naar het politiebureau."

Verklaring politieambtenaar Ve.

Op 18 december 2013 heeft mevrouw Ve. als betrokken politieambtenaar een verklaring afgelegd ten behoeve van het onderzoek naar de klacht van verzoeker. Voor zover van belang voor het onderzoek is het volgende verklaard:

"Op 31 mei 2012 ontvingen mevrouw Ve. en haar collega mevrouw V. een melding dat er op het Leidseplein in Amsterdam een vechtpartij was en dat een grote man een jongen zou hebben geslagen. Toen zij op het Leidseplein aankwamen zagen zij twee licht getinte jongens van Marokkaanse of Turkse afkomst en verzoeker. Verzoeker was een grote man, zoals omschreven in het signalement. Zij waren hevig met elkaar in discussie. Mevrouw Ve. haalde de jongens en verzoeker uit elkaar. De jongens vertelden haar dat zij naast elkaar naar school fietsten en dat verzoeker hen inhaalde en één van de jongens een duw gaf. Zij kregen toen een discussie met

verzoeker, waarop verzoeker één van de jongens in zijn gezicht sloeg. Eén van de jongens belde toen de politie. De jongen, die door verzoeker was geslagen liet de politie weten dat hij aangifte wilde doen van mishandeling. De politieambtenaren besloten toen om verzoeker aan te houden. Mevrouw V. stond al die tijd bij verzoeker. Mevrouw Ve. kon zich niet voorstellen dat mevrouw V. gedurende die tijd niet had gesproken met verzoeker.

Mevrouw V. liet verzoeker direct in de Nederlandse taal weten dat hij was aangehouden ter zake van mishandeling en dat hij moest gaan naar het politiebureau. Verzoeker, die zowel Nederlands (met een accent) als Engels sprak, werd toen boos en reageerde verbaal agressief. Hij schreeuwde dat hij niet mee wilde gaan en hij zwaaide steeds hevig met zijn armen. Toen mevrouw V. en een andere collega, namelijk de heer H., verzoeker bij zijn armen pakten om hem te kunnen boeien, trok verzoeker zijn armen steeds weg en werd het een worsteling om hem onder controle te houden en hem te kunnen boeien. Omdat staan boeien niet lukte, probeerden zij verzoeker naar de grond te brengen om hem te kunnen boeien. Verzoeker probeerde zich steeds los te rukken, door met zijn lichaam en armen te bewegen. Hij wilde duidelijk niet mee. Normaal zouden ze een arrestant, die zich rustig gedroeg, zonder handboeien meenemen, maar vanwege het agressieve gedrag van verzoeker en het risico op gevaar voor de veiligheid besloten zij om hem te boeien.

Mevrouw V. deelde verzoeker zeker drie keer mee dat hij was aangehouden voor mishandeling en dat hij voor nader onderzoek mee moest naar het politiebureau. Mevrouw V. had wel de indruk dat verzoeker begreep wat zij hem in het Nederlands vertelden. Dat bleek onder andere ook uit zijn gedrag.

Omdat het boeien niet lukte en verzoeker steeds probeerde weg te komen door zich hevig te verzetten, was politieambtenaar F., die iets later arriveerde, genoodzaakt om in te grijpen. Hij greep verzoeker van achteren bij zijn nek, deed een arm om verzoekers nek en bracht hem begeleid naar de grond, zodat hij geboeid kon worden. Een minder ingrijpend middel dan de nekklem was op dat moment, gezien verzoekers forse postuur en zijn hevige verzet, niet mogelijk. Dat verzoeker bijna bewusteloos zou zijn geraakt klopte volgens mevrouw Ve. niet. Verzoeker bleef zich namelijk steeds met kracht verzetten. Ook op de grond bleef verzoeker zich hevig verzetten door te proberen zich los te worstelen. Verzoeker was zo groot en sterk dat hij zelfs in staat was om overeind te komen. Om hem te kunnen boeien werd er daarom een knie op zijn schouders geplaatst.

Geen van de politieambtenaren had verzoeker geschopt of geslagen. Dat verzoeker op het hoofd of in zijn gezicht zou zijn geschopt of geslagen, had mevrouw Ve. niet gezien. Ook had zij niet gezien dat verzoeker met zijn hoofd op de straat terecht was gekomen. Evenmin had zij letsel op verzoekers hoofd of gezicht waargenomen. Zij wist niet dat verzoeker een hersenschudding had opgelopen en wist ook niet hoe dit gebeurd was.

Pas nadat de politieambtenaren verzoeker konden boeien klaagde verzoeker over pijn in zijn arm. Omdat het politiebureau op vijf minuten afstand was en verzoeker zich steeds hevig had verzet, namen zij geen risico door hem ongeboeid mee te nemen.

De politieambtenaren verzochten de jongen, die verzoeker zou hebben geslagen, en zijn vriend om meteen mee te gaan naar het politiebureau om aangifte te doen en een verklaring af te

leggen."

Verklaring politieambtenaar H., e-mailbericht van 3 december 2013

"Zoals ik in mijn, op ambtseed opgemaakte, aanvullende verklaring (ten behoeve van de klachtencommissie) ook heb vermeld, heb ik na het heenzenden van verzoeker hem te woord gestaan aan de balie van het politiebureau Lijnbaansgracht. Op dat moment heb ik hem ook duidelijk uitgelegd op welke wijze hij de eventueel aanwezige camerabeelden kon laten veiligstellen. Zoals ik reeds eerder verklaard he, is dit een procedure die mede gestoeld is op de Wet politiegegevens. Verzoeker was op dat moment redelijk benaderbaar en kwam specifiek voor deze vraag nogmaals het bureau binnenlopen. De stelling van verzoeker dat dit niet aan hem is medegedeeld bevreemdt mij dan ook, juist omdat deze vraag de reden was dat hij opnieuw het bureau betrad."

Verklaring politieambtenaar F.

Op 13 mei 2014 heeft de heer F. als betrokken politieambtenaar een verklaring afgelegd ten behoeve van het onderzoek naar de klacht van verzoeker. Voor zover van belang voor het onderzoek is het volgende verklaard:

Op 31 mei 2012 ontving ook politieambtenaar F. de melding dat een man een jongen op het Leidseplein in Amsterdam had geslagen. Hij kwam iets later ter plaatse dan zijn collega's. Toen hij arriveerde zag hij dat verzoeker met zijn fiets tussen zijn benen stond en niet van zijn fiets wilde afstappen. Hoewel de politieambtenaren hem lieten weten dat hij was aangehouden voor mishandeling, werkte hij niet mee en riep hij dat hij niet zou worden aangehouden. Verzoeker was een grote en lange man van ongeveer 1.90 a 1.95 meter en was een kop groter dan politieambtenaar F. Hij had een stevig postuur en zag er sterk en sportief uit. Er was sprake van een hevige discussie tussen verzoeker en de politieambtenaren, omdat verzoeker het er niet mee eens was dat hij was aangehouden. Verzoeker was boos en schreeuwde allerlei verwensingen naar de politieambtenaren. Hij riep onder andere dat de politie in Zuid-Afrika nog socialer was en dat de politie hem moest hebben. Hij luisterde niet naar de politieambtenaren, leefde in zijn eigen wereld en was niet voor rede vatbaar.

Hoewel drie politieambtenaren hem probeerden te boeien, lukte dit niet. Verzoeker was steeds in staat om zich te verzetten. Politieambtenaar V. had verzoekers ene arm vast en politieambtenaar H. zijn andere arm. Zodra zij verzoekers ene arm hadden geboeid en achter zijn rug hadden geplaatst, trok verzoeker zijn arm meteen met kracht terug. Omdat de handboeien om één arm vastzaten en verzoeker deze arm lostrok, was er volgens politieambtenaar F. sprake van een gevaarlijke situatie voor zijn collega's. Er was namelijk een reële kans dat verzoeker, gezien het strafbare feit waarvan hij verdacht werd, zijn verzet en gemoedstoestand, zich nog heviger zou verzetten of zelfs met de handboei om zijn arm zou uithalen naar één van de politieambtenaren. De politieambtenaren, die beiden veel kleiner waren dan verzoeker, hadden verzoeker totaal niet onder controle. Het was overduidelijk een ongelijke situatie. Politieambtenaar F. greep daarom meteen in. Hij riep, zoals hij altijd deed bij verdachten die zich verzetten, dat verzoeker was aangehouden, moest meewerken en dat anders geweld zou worden gebruikt. Dat wist hij voor 99% zeker. Verzoeker bleef zich desondanks verzetten door met zijn armen en lichaam te bewegen. Om verdere escalatie te voorkomen pakte politieambtenaar F. verzoekers hoofd met

beide handen vast, plaatste zijn eigen ellenboog op verzoekers borst en plaatste verzoekers kin op zijn borst. Hij drukte daarbij niet tegen verzoekers keel. Politieambtenaar F. riep vervolgens dat hij verzoeker naar de grond zou brengen en bracht verzoeker in één beweging gecontroleerd naar de grond. Dit gebeurde op rustige en beheerste wijze en hij gebruikte daarvoor niet veel kracht. Een ander of minder ingrijpend middel was op dat moment niet mogelijk. Het gebruik van pepperspray was niet mogelijk vanwege de afstand van minder dan één meter en de aanwezigheid van twee politieambtenaren, die verzoeker vasthielden en mogelijk ook geraakt zouden worden. Het gebruik van de wapenstok was volgens politieambtenaar F. evenmin een optie. Vanwege de directe aanwezigheid van twee politieambtenaren kon er geen goede klap worden gegeven en bovendien zou dat er agressiever uitzien en meer letsel veroorzaken.

Dat verzoeker bijna bewusteloos zou zijn geraakt kon politieambtenaar F. zich, gezien verzoekers voortdurende verzet, niet voorstellen. Dat één van de politieambtenaren verzoeker op zijn hoofd of in zijn gezicht zou hebben geschopt of geslagen, was volgens politieambtenaar F. absoluut niet juist. Hij had ook niet gezien dat een andere politieambtenaar verzoeker op zijn hoofd of in zijn gezicht had geschopt of geslagen. Hij zou zich dat anders wel herinneren. Ook had hij niet gezien dat verzoeker met zijn hoofd op de straat terecht was gekomen. Evenmin had hij letsel op verzoekers hoofd of gezicht waargenomen. Hij wist niet dat verzoeker een hersenschudding had opgelopen en wist ook niet hoe dit gebeurd was.

Nadat politieambtenaar F. verzoeker naar de grond had gebracht, belandde verzoeker met zijn buik op de grond. Politieambtenaar F. plaatste zijn knie op verzoekers schouder, zodat hij hem kon boeien. De politieambtenaren boeiden verzoeker ten behoeve van het vervoer, omdat er sprake was van gevaar voor de veiligheid van met name de politieambtenaren. Verzoeker werd namelijk verdacht van mishandeling en hij bleef zich steeds hevig verzetten. De politieambtenaren wilden het vervoer op een veilige manier laten plaatsvinden en wilden voorkomen dat de bestuurder of rijder tijdens het vervoer om zijn nek zou worden gevlogen. Verdachten werden volgens politieambtenaar F. niet standaard geboeid, maar alleen als de aard van het strafbare feit daarvoor aanleiding gaf, zoals een geweldsdelict, en als verdachten zich fysiek verzetten. Er was in dit geval geen concreet vluchtgevaar. Hoewel verzoeker op zijn fiets bleef zitten en niet wilde afstappen, was er wel een kans dat hij zou wegfietsen.

Nadat verzoeker was geboeid, was hij, fysiek gezien, vrij rustig. Hij bewoog nog wel met zijn armen en lichaam, maar de politieambtenaren hadden hem toen onder controle en konden hem meenemen. Verzoeker riep nog wel steeds dat hij onterecht was aangehouden en dat hij schofterig behandeld was door de politie. Politieambtenaar F. weet niet meer in welke taal verzoeker sprak. Het geweldgebruik meldde politieambtenaar F. meteen tijdens de voorgeleiding aan de officier van dienst. Er werd echter geen geweldrapportage opgesteld.